

Л.Р.

Великий Бух України

Не було й немає в історії світу народів, які не проходили б криз і занепадів, так, як зросту й розвитку. Крива історії вказує, що життя народу йде шляхами подібними до життя поодинокі людини. Ніяка нація не є винятком цього правила. Своє обличчя натомість вказує кожний народ в реакції на прояви, що з правими цього впливають. Час занепаду є критичним для кожного народу, і свою здібність до життя народ виказує тоді, коли уміє щіпнутися в кризі, коли його збірна воля доводить до пробудження недужого організму, коли характер нації поборює противенства і з загального бажання народу виростає для нього світло у темряві, світло, що не тільки вказує сучасний шлях, але й своїм сяйвом проганяє темряву далекого майбутнього, світло, що вказує мету нації.

В подібно критичному становищі знаходився український народ у початках минулого століття. Свідомість національної окремішності відійшла кудись у непам'яті минулого, спільне бажання, спільна воля не єднали вже народу. Забагато чинників зложилось тоді на недолю України, щоб вона сама, винищена кількасотлітньою боротьбою з родовищами азійських степів, з московською сатрапією, з ненаситною королівською Польщею, втративши провідну верству в кількох по черзі поколіннях, могла вдержати своє існування, так жакливо тоді загрожене. Народ затрачував своє національне обличчя у кольосальному млині, яким була і є Росія, поза її відвічним синонімом турми.

Це неправда, що ми - нація молода у своїй фізичного існування, як це пропаяють наші вороги для відірвання нас від нашого величнього історичного ґрунту, під приманливим ялицем "сильного руху молоді нації". Наша сила виявляється вже здавеч-давня, бо ми належимо до перших державних народів Європи. Р історичній перспективі наша могутність не у партійних рухах сучасного, але у старинній лицарській традиції оборонців культури і миру. І як старий та великий народ ми понали теж у недугу, що, розвиваючись новолі, дійшла до критичного моменту з остаточним упадком Гетьманщини. Нас проковтувала новолі північ, ця сама північ, що родовід свій виводила від нашого князя-відступника. Неважко вгадати, що було б з нами сталося. Історія кожному може розповісти, куди поцілося стільки народів.

Але нам інша писана доля. В хвилині, коли наше існування, як народу, ставало під знаком запити, коли ми самі може не усвідомляли собі величі загрози нашого положення, зареагував дух великого народу, зареагувала внутрішня сила нації, що витворилась надбанням старої історії, зареагувало саме - абстрактне тоді - поняття України, зосереджене несвідомим навіть бажанням народу в огні, що його розпалив нестерпний Поет.

Без сумніву, ми вважаємо Тараса Шевченка нашим національним пророком. В його творах ми віднаходимо щось таке, що молодого й старого змушує з б'ючим серцем читати та з хвилюванням відчувати. Його голосом говорить велика й могутня Україна, ця Україна, що її частину ми у серці носимо. Може тільки так можна пояснити собі силу його творів...?

Чи можна науково зціфініювати Шевченка? Це дуже важко. Розум не може видавати осуду про речі, які вихоплюються спід його контролю. Шевченко - це наші найтайніші почування, це любов, це погорда, це ненависть, милосердя, це наша душа, це дух нашого народу.

Кожна зустріч з Шевченком зворушує до глибин, хвилює. Ніхто краче не промовив ще до людських почувань, як Шевченко, і мабуть

ніхто й не промовить. Коли ж ми всі й поодинокі в такий спосіб реагуємо на його всі слова, очевидно, що весь народ, як очарований захвилював, коли до його національної душі громом обізвалися слова, які палили вогнем, вульканізували ґрунт, мерців воскресували з моральних могил?!

Шевченко відчинив нову епоху у житті великого, могутнього колись народу. Епоху лету вгору, до сонця, лету, що ще не закінчений, що розвивається, набирає щойно сил, черпає залізну волю з нестерпного духа Кобзаревих творів. Хто з нас коли оцінить Шевченка? Хто з нас і коли дорівняє йому у його любові до України? Хто з нас усвідомиць собі велич його духа?

Наш народ не згине. Перед ним важкий це час, але перед ним великі дні Перемоги й Воли. Так сказав нам Великий Дух України і ми не тільки твердо віримо, ми знаємо, що так буде, бо ми відчуваємо в нас самих цю майбутність і готовимось до неї свідомо, вперто і завзято.

== == ==

В.Бора

ЦОГО СЛОВО

Він кинув слово в чорнозем -
Зросло, як зерно, в колос.
За словом тим стеліттьяїдем
І рвемо замки диб, ярем
На той огнений голос
І йдем, і йдем...

Бо слово те зросло у Чин,
Закутий в сталь - залізо,
Що душу рве на щиль вершин,
До сонцем витканих хвилин,
У дійсність з мрій і вісій,
Із мук долин.

І дні минуть, настане час,
Полите зерно потом
І кров'ю, що пролилась з нас
За скарб майбутніх днів не раз,
Зародить нам стократом
У слушний час.

І мниво ми колись зберем.
Росте ж у колос зерно!
І ми - мільйони в поле йдем
І рвемо замки диб, ярем
Захоплено, жертвенно,
І йдем, і йдем...

Бо слово впало в чорнозем.

++ ++ ++

Мгр. О.Т.

ШЕВЧЕНКО- СУСПІЛЬНИК

Вісімдесят п'ять років минає з цієї хвилини, як перестало битися серце найбільшого українця, Тараса Шевченка.

Відійшов від нас, залишаючи могутнє слово "Кобзаря", якого гостротою громив тодішні соціально-політичні обставини, в яких стогнав український народ.

Абсолютизм російської монархії утвердив був значення однієї тільки суспільної верстви, верстви поміщиків, що з неї рекрутувалися найвищі державні мужі, урядовці, військові старшини. Одночасно з цим вирізненням поміщицької верстви імперіалістичні тенденції російської держави, що змагали до закріплення сильної влади серед поневолених собою народів та до здобуття щораз нових теренів, домили кожна вільну думку усіх підбитих народів, а зокрема України, яка тут і там жила традиціями княжої й козацької волі та гайдамацької пімсти. Хоч уже вчасніше від Шевченка наші поети та письменники у своїх творах виступили немов з протестом проти цілоти тодішніх обставин, то однак Шевченкове слово перевищило свою висотку все у нас дотеперішнє. У його творах віддзеркалене все українське життя, ввесь народ з усіми його стремліннями та бажаннями, підмічені всі добрі та злі сторони української психіки, подані ради, як зреалізувати народні стремління. Чашчина з її прив'язанням кріпака до

Коломацький

Надходить вечір. Які розкішні фарби! Далекі сині ліси, луги, маленька степова річка Овіанка, багатство буйної зелені. Поколина висока соковита трава не охоче розступається перед ногою. Повіває тихий, теплий, степовий вітер. За Устєвицею, на Бутовій Горі, співають дівчата. Вітер далеко розносить дзвінкий дівочий спів.

Іду полевою доріжкою і стелю за собою, згідно з завданням, телефонічні проти. Дороговказ: "До Мар'янського 10 км". Чудовий схід обставин. Я випадково побував в Мар'янському і нарешті побачу це місце, де перебував Шевченко, коли об'їздив Україну в 1845 році, я побачу цього старого, задуманого дуба, під яким наш славний Кобзар писав свої безсмертні твори.

Ось старий поміщицький дім біліє серед великого саду. Він наче

помолодшав при місячному сяйві. В ньому примістилася течер читальня місцевого колгоспу. Приглядаюся йому з усіх боків, і ніби оживає могутня постать поета, що обходив колись довколільні села, балакав з кріпаками, а потім довго тут просиджував у творчому надхненні. А серце його ждало волі: "Не ждїть сподіваної волі, цар Микола її приспав"... Він бачив тяжке життя в козацких і кріпацьких селах і дике зущання поміщиків. Обходжу ще раз будинок і виходжу за парк, де в полі задуманий, як старий дід, мріє величеський дуб. Кругом нього пороблені лави. Тут відпочивають у неділю люди. Напису ніякого нема. Та й не треба. Всі люди з усіх околиць добре знають, що це дуб Шевченка. Це й сьогодні живуть столітні діди, які добре пам'ятають перебування поета в Мар'янському. Кучеравий володар рівнини стоїть і в задумі непооче. Він криє в собі тайну повстання таких творів-перлин нашої літератури, як "Бретик", або "Іван Гус", "Невільник", який вже 100 років не охочить

землі, зухвальством та знущаннями поміщиків над людською гідністю селянина, в першу чергу знайшла протест у творах Шевченка:

„Он, глянь, у ті раб, що ти покидаєш,
Латану свитину з каліки знімають;
Зі шкурою знімають, бо нічим обути
Панят недорослих.

А он розпинають
Вдову за подушне, а сина кують,
Єдиного сина, єдину дитину,
Єдину націю в військо отдають.

А онце під тином
Онухла дитина голодненька мре,
А мати швеницю на панщині жне.”

Він заглянув теж глибоко в душу українського селянина-кріпака та висунув на денне світло такі моменти селянського життя, що яскраво вказують, як прикре було життя того ж селянина. Такі постаті, як: скривджені дітьми та московськими старшинами дівчата, безпомічність вдови, якої сина забрали на довголітню військову службу, безвиглядність долі малих дітей, кинене на ласку людей доброї волі сирітство – це найчастіші теми його лірики, це одночасно протест проти кріпацького ладу.

Розуміючи, що поміщиками, які багато дошкулили народові, були сини того ж самого народу, боліє з того приводу та взиває їх поєднатись з народом, бо народ може теж проти них піднятися.

Знаючи, що безрадне соціальне життя є впливом політичної залежності від Росії, дорікає творцеві цього об'єднання, Богданові Хмельницькому а зі співчуттям висловлюється про невдачу Мазепи, після якої страшно діялось в Україні:

„Що ж діялось по Шведчині,
То й лахи б здякались,
Онімїли б з переляку
П'яні небораци.
Оттак її возводи,
Петрові собаки,
Рвали, гризли.”

З'явився українського театру, тут були теж задумані, а пізніше в Миргороді написані вірші: „Великий лях”, „Суботів”. Великий Кобзар тоді багато своїх думок зраджував своєму другові – старому, кремезному дубові. Він радо вітав генія шелестом свого листа, бо любив цю задуману, міцну людину, яка колись довгими роками писала свої могутні вірші.

Встає, відроджується минущина, і ніби проходить перед очима все страдницьке тверде життя поете.

Кінчалась ніч, подув свіжий, ранній вітер. Завалестів старий дуб, в садку затюхжав соловейко. Світало. „Світає. Край неба палає. Соловейко в темнім гаю сонце зустрічає...”

З жалем покидаю зелене патро старого дуба, в останнє дивлюся на нього й біжу, а за мною телефонічні дроти.

Б.

ПОРОВІННИ

10. березня 1940. В т-ській середній школі ч.1. пополудневе навчання для вищих клас закінчилось пів години скоріше. Надзвичайним обіжником повідомила дирекція школи, що в 18-ій годині відбудеться в руханковій залі академія, присвячена пам'яті Тараса Шевченка. Участь кожного середньошкільника обов'язкова. Голос дзвінка пролетів усіма коридорами, а з поодиноких клас висипалися гуртки учнів, що прямували до визначеної зали. Дарма, що дехто старався висмикнутися на вулицю. Усі двері й ворота, що вели на зовні, були замкнені на ключ.

Поет знаходить теж ради на це, щоб вибавити Україну з цього невідрадного положення. Треба «потомкам гайдамаків» визбутися байдужості, треба сконсолідувати народні сили, всім стати проти того стану, не числити на вічну ласку:

«Щоб збудить химерну волю,
Треба миром, громадою
Обуха сталить
Та добре вигострить сокиру,
Та заходиться вже будить,
А те проспнить собі небога
До суду Божого страшного».

Розумів теж поет, що народній здви́г може увінчатись успіхом тоді, коли ним покерує якийсь здібний провідник, і вірить, що такого ми діждемося: «Чи діждемося ми Вашингтона,

З новим і праведним законом?
А діждемося таки колись!»

Майбутню Україну уявляє собі з ладом, опертим на засадах християнської моралі, що забезпечував би рівні права для всіх.

Хоч кількадесят років ділить уже нас від цієї хвилини, коли були засіяні золоті слова «Кобзаря», то вони не перестануть бути актуальні, бо обставини, серед яких живе наш народ, схожі з тодішніми, з тими, що зродили потребу Шевченкового слова. Ми й сьогодні можемо повторяти за ним:

«...ий край прекрасний,
Розкішний, багатий!
Хто тебе не нищив?
А за що сердешну мою Україну?
Що вона зробила? За що вона гине?
За що її діти в кайданах мовчать?»

І сьогодні його слова насичують нас надією, що ми «діждеся таки колись».

:: --- ::

- Сьогоднішнє Шевченківське свято буде напевно надзвичайно святковане, коли нас примушують брати в ньому участь - сказав один з дев'ятикласників.

- Та це ж сьогодні ми вперше вшановуємо пам'ять Шевченка в «найдемократичнішій державі світу!» - відповів йому другий.

Зійшли сходами на партер. Тут гамір дещо втих, бо в дверях до руханкової залі стояв товариш комсорг, якого учні звикли звати «Вот», тому, що вживав по кілька разів цього «вот» у реченні.

- Давайте скарей, ребята! - принаглював він учнів.

Приготована до свята зала дещо разила непривичаєне око. Ще найперше впадало в нього, це довгий на цілу сцену стіл з кріслами довкруги.

- Невжеж і тут вибиратимуть президію? - питався один в одного.

На червоній стіні можна було пізнати портрет Шевченка в това-

ристві двох «основположників». Серед нових обставин в соціалістичній батьківщині дуже змінився портрет поета. З нього зняли «куркульську» шапку і жупана, наділи осяг трудячого інтелігента.

Свято мало розпочатися в 18. годині, але з невідомих причин почалося щойно півтори години пізніше. Точно в 19,30 показалася на сцені постать директора школи, Дмитра Михайловича. Він в російській мові відкрив свято та запропонував вибрати почесну «президію». Комсорг подав кандидатури вже знаних йому осіб. Розпочалось голосування. Кандидатуру директора школи й двох учителів прийняли одьоголосно, тепер прийшла черга на вибір учнів у почесні члени.

- Хто за пропозицією десятикласника Кр-ого?

Присутні на залі піднесли руки догори, дехто навіть ді. В тій хвилині згаданий не згодився на те, щоб його вибирали й го-

Б. Бора

Буде Живо!

Поховали і могили всинали високу,
Щоби видно було й чути далеко, широко.

Щоби видно сині води, степ, могили й кручі,
Щоби видно Україну і лани цвітучі.

Бачиш, Батьку, Україна цвіте - процвітає,
Кров червона летиться, летиться, та не утікає.

Кров червона... Бачиш, Батьку, Дніпро багрянє...
Цвіте маком Україна! - Твоє зерно спїє!

Чуєм, Батьку, Дід Славута, степ, ліси і гори
Твоїм словом - зановітом з катами говорять.

- Не скувать душі живої, ні живого тіла! -
Україна помонить знов, як гомонїла.

Ти засїяв слово, Батьку, в добрий день, щасливо:
Впало в землю, скропим кров'ю, зросте...
Буде живо!

лосно запротестував.

- Хто проти цієї пропозиції?
- не зважаючи на все, продовжує
комсорг і ціла зала зановиється
лісом рук.

- Пропозиція відпала! - за-
значає комсорг.

Голова президії подав голос
учителеві української мови, Дмит-
рові Васильовичеві. Прелегент,
спиняючись коротко на біографії
поета, приступив до з'ясування
його значення.

- Українські націоналісти -
говорив прелегент - дуже помиля-
лися, коли підчас своїх націо-
нальних свят, вивішуючи синьо -
жовті прапори, виставляли теж
портрет Шевченка. Тарас Григоро-
вич це пророк і революціонер! Він
же закликав пролетаріят до рево-
люції словами: "Громадою лбух
сталить!"

На залі сталося щось неочіку-
ване. Хтось з присутніх учнів по-
чав кашляти, кашель перебрали йо-
го сусіди, з одного кінця пере-
дали в другий і ціла зала занес-
лась від сухого кашлю, що спочат-
ку зливався зі словами учителя,
але потім їх зовсім заглушив.

Схвильований заперестав, щоб да-
ти можливість учням викашлятися.

- Він теж очікував - говорив
відтак далі - "Вашінгтона з но-
вим і праведним законом", і ним
сьогодні є тов. Сталін зо своєю
конституцією... /тут почався зно-
ву кашель, треба було перервати/
- Чи не мав на думці Шевченко
сім'ї народів Радянського Союзу,
коли просив у "Заповіті" згадати
його "в сім'ї вольній, новій"? -
старався вже перекричати кашлян-
ня прелегент - Шевченко це пер-
ший український інтернаціоналіст,
що співчував з російськими де-
кабристами. Він, бачучи, що го-
рить єврейська хата, взяв відро й
сам почав гасити пожежу!...

В останніх рядах слухачів ви-
бух сміху. По короткій перерві,
хотючи помститися, прелегент по-
чав кричати: "Шевченко - безбож-
ник!" Зала знову закашляла.

- Ти плюй йому в очі, він ка-
же, що дощ паде! - гукнув хтось
ззаду. Кашель почав переплітатися
з вигуками і директор був змуше-
ний розпорядитися, щоб промовець
кінчив. Так свято почалося вибо-
ром почесної президії, а закін-
чилось недокінченим вступним словом.

Хр Модест Підкова

...„Вмер Батько наш та й покинув нас.
Ох і сумний настав час.
Сиротою наша Мати осталась...”

/Малібний марш на смерть Шевченка/

Хто з нас, українців, не знає величі генія українського Кобзаря, невмирущого поета, мученика за долю рідного краю, співця слави України? Він жив в народом і в народі, то ж немає такого українця, що не знав би Шевченка, не читав його віршів, не вивчив би декількох напам'ять. Сильнішою з сильних, міцнішою з міцних з духова національна ідея Тараса Григоровича, за волю, щастя, незалежність України. Це розуміє український народ, це розуміють теж його вороги, і хоч як не намагалися б вони звести в ківець, зникнути живе слово „Кобзаря” - їм це не вдавалося й ніколи не вдасться.

Але чому не притягнути б до себе на послуги „Кобзаря”? Таке питання поставили перед собою вороги України і з цього розпочали. В визвольну боротьбу Шевченка втілювали і весь час втілюють ідеї інтернаціоналізму, ідеї комунізму. В першу чергу вони створили для народу свого власного „Кобзаря”, який відповідав би їхнім цілям. Вже в початках свого панування розпочали видавати твори Шевченка, в яких урядуюча видавнича комісія перевела доглядну ревізію всіх його думок. Багато місць, в яких автор проповідував необхідність

А.М.

Діалог

Спочинів

/Продовження/

„О, ні, Валя! Це ти вже забагато хочеш” - засміялася Югіна - „А може вий мій?...” „Нехай він буде і твій, і мій, мамо!” - лепетала Валя далі. „Тобто, хай він буде наш” - поправила Югіна, а К. почервонів. „Соромитесь, як дівчина в 17 років! Мені теж було колись соромно, але життя навчило не соромитись. Маєте цигарки? Почастуйте мене!” - сказала Югіна, завваживши зниковіння курсанта. „Дуже добре, що ви сьогодні прийшли. У мене сьогодні якраз повинна бути одна товаришка, з якою вам бажаним було б познайомитися. Інтересна особа! Але /тут глянула на годинника/ здається, що вона вже не прийде. Але чому ви такий сумний?...” - спитала Югіна і гля-

нула на К. своїми блакитними великими очима, в глибині яких спалахнули темні вогниці. Югіна дійсно була вродлива. Про це знала теж і Югіна.

„Коли б ти знала, мила Югіно, що в мене на душі й чому я такий сумний!” - подумав про себе К. - „Ти не жартувала б... А може б так розповісти їй про це?... А Гончарук, а слово товариша? Ні, не скажу!” - вирішив і поглянув в очі Югіної, і відчув, що до його лица напливає кров. Зробилося душно. Щоб заховати це перед її очима, К. заналив нову цигарку і, ховаючись за тютюновим димом, простягнув цигарки теж до Югіної. Югіна сягнула по цигарку й їхні пальці невароком зіткнулися. Електрична іскра пронизала курсанта й він ще більше зниковів. Не знав, що робити. Бачив тільки, що Югіна навмисне ним забавлялася. Хвилюючись, він затягався раз-по-раз димом. „Негарний дим і ти негарний, бо не приніс мені цукерків” -

знищення московського режиму та створення незалежної України, були поконфісковані. Кожне видання "Кобзаря" мало при собі різні коментарі та пояснення, яких завданням було заглушувати весь національний дух творів. "Кобзаря" видавали в такій малій кількості примірників, що це вистарчало хіба тільки для бібліотек. В народі його майже не було. Видання з царських часів конфіскували, як буржуазно-націоналістичні. У кожного, кого арештували, при ревізії обов'язково вилучували "Кобзаря", якого б він видання не був. В українських школах, при вивчанні української літератури, про Шевченка говорилося дуже мало, а коли й згадувалося, то тільки, як про "борця за волю пролетарія". Тут таки пояснювалося, що його національні ідеї були шкідливі для нього самого та для народу, і вони проявлялися у Шевченка тільки тому, що в той час, коли жив Шевченко, були такі обставини. Викладавці домовлялися до того, що твердили, що коли б Шевченко жив у теперішній час, він обов'язково був би комуністом. Так ганебно та безсоромно очорнювали пам'ять про Шевченка.

Всіх нових підсовітських письменників, що виспівували у своїх творах про різну "мудрість та чулість", примушували вивчати досить досконало. Про таких письменників досить широко розповідали у школах, присвячували їм окремі вечори. В річницю ж народження та смерті Шевченка не влаштовували ніяких свят. Це було заборонене таємним розпорядженням, в якому давали ще вказівки, щоб піднести чужість, щоб вороги - націоналісти не намагалися робити спроб контрреволюційних вилазок. Тільки разі газети /а їх було досить багато/ коротко нагадували про роковини народження та смерті поета, поміщували короткий життєпис та довгі коментарі. З другого боку, різними опініями замилювали народові очі. При кожній нагоді урядові чинники робили багато шуму про піклування національними почуттями

перервала мовчанку Валентина, зіскочила з крісла та вибігла з кімнати.

Хтось постукав у двері і, не чекаючи запрошення, до кімнати увійшла молода особа. Це була товаришка Югиної, дівчина років 17 - 18. Югина привіталася з нею та познайомила К.

"Брьоміна!" - промовила новоприбула, потискаючи руку курсанта. По короткій розмові Брьоміна заявила, що вона має багато знайомих у старшинській школі, між ними назвала теж прізвиська Гепнота та Кириченка. К. застержливо поспитав, звідки вона знає цього останнього. "Зовсім випадково познайомилася, навіть не пам'ятаю коли." - відповіла Брьоміна. "А ми з вами як познайомилися?" - заважила Югина - "Теж випадково. І сьогодні: чи ви думали про це, що будете знайомі з Ніною Брьоміною?" "Ваша правда, Югино. В житті всіляко трапляється" - відповів К.

Розмова перейшла на інші теми. Говорили про Київ, про нових людей, про одяг, про весну, новий оперний сезон. Загалом розмова велася про ті речі, які най-

більше цікавили молодих людей. Брьоміна весело сміялася, жартувала, кокетувала. Югина теж поводилася цього вечора, як людина, про яку говорять, що вона з "огником". Але вона переходила дуже часто з цього настрою до меланхолії та безнадійности. Її душа дуже тонко реагувала на всі нюанси життя і широким віддячувалася за зроблену для неї прислугу, або прислужність. В тяжких обставинах Югина зміла досить міцно володіти собою, тримати язик за зубами та терпеливо зносити удари життя. Це звідчило, що вона, не дивлячись на її молодий вік, пройшла крізь млин життя.

По деякому часі товариство розходилося додому. Югина, на прохання Брьоміної, згодилася відпровадити її. К. товаришував. Помешкання Брьоміної було віддалене всього кілька кварталів. "Скажіть, будь ласка, хто ця Брьоміна?" - запитав курсант, вертаючись назад. "А що? Зацікавила вас?" - питанням на питання відповіла Югина.

/Д.б./

Не диво, що, коли було вирішене поставити на могилі Шевченка пам'ятника, а окремо zorganizована комісія проголосила конкурс ліній проєкт, газети підняли ренет про надзвичайну чулисть куди-небудь осіб уряду до українських справ, почали виспівувати та всіди ухвалу "уряду". А в день відкриття пам'ятника приїхали "дослідники", зібрали багато народу з різних місцевостей України. Саме свято перетворили в таку ганебну бутафорію, що годі згадати без сльоз. Закликали шанувати пам'ять Шевченка, як великого ідейного комуніста тих часів, "майка пролетарської революції", виголошували палкі промови. А в той самий час серед народу шмирили шпигуни та виарештовували "непевний націоналістичний елемент". Підставою, з якої оперлися, називаючи Шевченка ідейним комуністом, послужили незабутні слова його "Заповіту", де Шевченко просив не забути його "в сім'ї вільній, новій". Вороги нав'язували народі фалшиве розуміння цих слів, вказуючи, що Шевченко під-новом й вільною сім'ю розумів не що інше, як "сім'ю вільних народів СССР". Промовці, оповідали очевидці, називали в своїх промовах Шевченка "наш великий товариш пролетарій". Ось так фалшували та перекручували і вважалися вороги з пам'яті великого Тараса.

.....

Текуча потреба

Таборове життя української групи полонених в Італії заторкує так багато сторінок, мікавих широкому українському загалові, і так багато різних змін приносить з собою, що ми, таборовики, не всіли огорнути їх всіх нашою думкою і, що більше, зафіксувати на далеке майбутнє. А проте наші сьогоднішні будні колись стануть предметом зацікавлення істориків, так, як ми сьогодні цікавимося життям наших попередніх еміграцій.

Кожна подія нашого табору, хочби яка дрібна і малозначна, стає в нас нескінченною темою й джерелом невичерпаних розмов, доки її не заступить нова, а зміна подій настає так швидко, що вже по місяцеві ми самі, учасники й очевидці, забуваємо про це все, що нас ще кілька тижнів тому хвилювало. Можемо сміло припускати, що дальші події ще більше прислонять минувшину нашого табору, а тоді може й не одне явище стане нам самим незрозумілим, коли ми з пам'яті викинемо його - скромну частину і незначну - причину в минулому. Кожний день приносить нам цікаві речі, але ці речі набирають вже правдивої вартости в перспективі днів, тижнів і місяців, а може й літ нашого вигнання.

Наш табір часто відвідують різні особи, більше або менше характеру, й висловлюють свої зауваги. Нам цікаво вже тепер знати, що про нас думає цей ширший світ, у який ми ринилися. Чи не цікаво буде нашому історикові теж заглянути в ці матеріали? Безперечно, так. Їх треба записати й заховати. Записати треба все, що хто-небудь про нас скаже, бо з тих дрібних зауваг ми можемо створити загальний образ; нам треба записати наші враження, нашу реакцію на різні події зовнішнього й внутрішнього характеру наші зауваги й думки про це все, що проходить і що діється довкруги нас. Нам треба збирати: знімки, документи, давати пояснення, складати хронологічно і збагачувати цю хроніку навіть предметовими пам'ятками. Мені здається, що не буде для нас майбутньому гарнійшої книги, як студія про наше життя, написана на основі зібраних нами матеріалів. Ясно, така студія коли вимагатиме багато праці, але, сильно ми її цінимо, коли вже сьогодні ^{підготуємо} ~~те~~ ^{всё} ~~що~~ колись у нас увійде?!

Вийшовши з того, що сказане, редакція "Ж. в Г." звертається до команди з проханням, взяти ці думки під розвагу, при чому

Докінчення на стор. 11

Ігор Степаненко

У відповідь...

Не перший раз читасмо в таборній пресі статті, які закресні на дальшу мету, статті, що намагаються зобразити наше теперішнє і стараться дати вказівки на майбутнє. Вони торкаються дуже часто поважних тем з нашого життя, тем, які цікавлять нас усіх. Нас, звичайних вояків, цікавлять особливо теми, що відносяться до вояків в загальному, а до нашого минулого зокрема. Кожному з нас здається, що бодай в чечому в тій справі міг би забрати голос.

Однією з останніх статей на цю тему була "Старшина нікі й завтра", поміщена в "Нашому Слові" ч. 1. Немає статті ідеально комплетної, в якій не можна б чогось пояснити, або чогось додати. Але треба вважати, щоб, додаючи, або виправляючи її, так, як це старався зробити п. Додін, не поробити ще гірших похибок, які в свою чергу вимагають негайного виправлення. На тому місці хочу висловити свою думку відносно статті п. Додина "Кілька слів на маргінесі, що появилася в "Батьківщині" ч. 8./21/.

Вояк це активний, збройний оборонець своєї батьківщини. Ясно, що від вояка нашої доби вимагається не тільки фахового знання, але теж свідомості мети його боротьби. Тільки в такому випадку старшини, підстаршини та стрільці творитимуть національно свідомий колектив-організм, що його можна б ужити та повести до боротьби за національне визволення. Це, що військо не повинно займатися активною політикою та

ми переконані, що такий крок, крок у напрямі запровадження найточнішої таборової офіційної хроніки зустрінетесь тільки з загальним признанням не тільки нашого таборового суспільства, але й широких кругів української еміграції, що розкинена сьогодні по цілому світі.

xxxxxx

не може бути знаряддям однієї тільки політичної партії, не виключає конечности національної свідомості вояка. Політика і національна свідомість, це два поняття, які в кожному війську треба розділити та розрізнити.

Лицаючи політику для тих, які покликані до того, признаємо, що вояк мусить бути національно свідомий. Але на підставі твердження, що "у війську мають голос лишне вишколені й обізнані" старшину неможливо вважати тільки за фахівця, але теж за провідника в повному розумінні цього слова. Старшини, як провідники війська й виконавці волі народу, ніколи не повинні мати рішального голосу. Старшини, які мають тільки фахове звання, без морально-етичного підложжя і національної свідомості, стоять також тільки на одному зі щаблів військової драбінки і тому не можуть мати рішального голосу, а цей, хто має хоч тріхи розуміння подій і мінімальне знання німецької мови, ніколи не назве їх "крігфербрехерами".

На полі бою були й остануться вирішальними чинниками хоробрість і військовоє знання та досвід. Першим законом для старшини на полі бою є особистий приклад, аж до посвяти своєї особи виключно.

Заторкнувши справу послуху нашого стрілецтва, автор виставив йому дуже погане свідонство, кажучи про кращий послух німецьким підстаршинам, як нашим старшинам. Щоб пояснити якісь факти, треба, щоб вони існували, а коли вони навіть існують, тоді треба їх пояснити в відповідний спосіб. Ми дуже добре знаємо, яку роль відіграли українські старшини у війську. Вони були посередниками між вищими чинниками і стрілецтвом. Признаємо, що ці вищі чинники /німці/ не зробили ані одного кроку, щоб піднести авторитет українського старшини, а навпаки, не минули жодкої нагоди, щоб його понизити. Цей, хто колинебудь старався бодай зрозуміти душу українського стрільця, знає, що утотоження його з німецьким стрільцем і примінення до нього їх самих категорій

мало часто небажані наслідки і викликали в нього тільки почуття страху. Тому теж способи підходу до стрілецтва були різні від німецьких, була й різна реакція. Тільки лях у військовій справі може говорити про "краще", або "гірше" слухання та виконання наказів. Згідно ж з думками автора, стрілецтво вважало зненавиджених німецьких підстаршин своїми провідниками...

Коли мова про послух, тоді не вільно забувати це одного важливого чинника. Тим чинником є взаємне довіря між старшинами й стрілецтвом. Довір'я ж опирається не на традиції, але на підході до воюючого, і варто зазначити, що довір'я українського стрільця в загальному було й буде добре.

Слід зазначити, що всяка ^{критика} добра, коли вона веде до позитивної цілі. Рід критики, яку примінив п. Додин у своїх "Кількох словах", є в наших обставинах невідповідний, коли не шкідливий. Автор цілком непотрібно вплітає у статтю речі /називає їх фактами/, що зі статтею з "Н.С." не мають ніякого зв'язку, та які в його статті не повинні були мати місця. Автор намагається бачити деякі недотягнення і хоче звернути на це увагу, завертаючи на добру дорогу. Але чи це відповідна форма? Ні! Того роду статті повинні знаходитися не на -, але поза маргінесом. Про це мусять в майбутньому подбати пп. відповідальні редактори й коректори.

== :::: ==

НАША ПЕРША АНКЕТА.

Загальний зріст зацікавлення нашим таборовим часописом, поширення кола наших Читачів та Співробітників і численні завваги позитивного й негативного характеру, висловлювані під адресою нашої газети, спонукали нас до ще ближчої співпраці з широкими кругами Читачів. Редакція "Життя в Таборі" рішилася, йдучи слідами давньої журналістичної традиції нашої демократичної преси, розписати першу анкету, щоб у цей спосіб розвивати у Читачів почуття естетики й доцільності поміщуваного матеріялу, та інформуватися про його добрі і злі сторони.

Наші питання замикаються у слідуєчих точках:

- 1/. Чи статті політично-інформативного характеру зрозумілі, чи ні?
- 2/. Чи статті популярно-наукового характеру бажані, чи ні?
- 3/. Чи збільшити відділ поезій, чи ні?
- 4/. Що Вас більше цікавить: спомини, чи оповідання?
- 5/. Чи повістевий додаток бажаний, чи ні?
- 6/. Подайте наголовки трьох статей, які вам найбільше сподобалися.
- 7/. Ваші загальні завваги.

У персональному відділі анкети просимо точно подати відповіді на питання про вік, освіту й область походження. Ці питання є важливі для нас, щоб зорієнтуватися у вимогах наших Читачів та в можливостях піти їм назустріч.

На анкетні запити просимо відповідати коротко: "так", або "ні". Просимо теж виповнювати відповіді читким письмом, а перше всього не нищити анкетних листків, але, виповнивши їх, переслати до нашої редакції. Віримо, що наша спроба зустрінеться з прихильністю та зрозумінням загалу Читачів і дасть у висліді нам змогу піти далі в напрямі піднесення рівня нашого часопису, так під естетичним, як і змістовим оглядом.

Відповіді присилати до 17.3.46, год. 12.

Редакція "Життя в Таборі".

- кий

В мильці, В РИТМІ!!!

Сміх, музика, спів і знову сміх!

Фактом є, що ревізві вистави стають подіями в нашому скромному, таборовому житті. Ніщо краще не помагає забути про наші турботи, як здоровий, щирий, навіть стихійний сміх у відповідь на мистецькі формою і змістом точки найновішої ревії, що її виконав власними силами хор Гумініловича.

Мимо того, що наші Читачі вже підчас ревії мали нагоду почути рецензію, прислану нам виконавцями, ми дозволимо собі додати ще декілька завваг, які там на жаль не були згадані. Поодинокими точками не будемо займатися; загальна цілість випала над сподівання добре, зокрема подобалася музична сторінка імпрези, цілковито оформлена хор. Гумініловичем, на основі його власних композицій. Нам важко сьогодні об'єктивно оцінити вартість музики, але ми переконані, що молодий композитор має перед собою майбутність. У деяких точках музичної програми відчувалося щось більше, як сміливу спробу. Це були вже висліди праці, а праця все дає тільки позитивні наслідки, про що ми вже мали змогу переконатися.

Окреме признание належиться авторові лібретта ревії, п. Ю. Форисеві, молодому й талановитому робітнику сві пера, відомому вже зі своєї збірки поезій. Немає нічого дивного в тому, що розбавлена таборова публіка ви-кликала обох авторів на естраду. Рівень виконання був вищий, як у інших виставах цього роду досі, можна б тільки застерегтися відносно темпа, зокрема у конференсієрці, яку вів - поза тим дуже інтелігентно - п. Паньків. Технікою опанування акордеону визначився п. Крайчик, у співах з оркестром ця остання дещо засильна. Дуже добре вийшли танки, моряцький і полька та пара сільських філософів, у ви-

конанні пп. Паращука й Кушніра. Куплети п. Головацького спричинили бурю оплесків, а небуденне враження і веселу розв'язку викликала сценка "Гура", у виконанні пп. Пасіки й Матвієнка. Сентиментальними рефлексіями були навіяні точки квартету в супроводі акордеону. "Лис Микита" І. Франка дочекався веселого переспіву п. Каламоняка, що забавляв публіку теж актуальними і видержаними у відповідному тоні дотепами. Скеч "Еміграція" викликав ураган сміху перспективами нашої еміграції. Маршовий фінал закінчив вечір, повний приємних вражень. Режисерував п. Столярчук.

Остання імпреза була ще одним доказом, що невпинна праця над собою й праця для загального добра дає дуже добрі плоди.

++ ++ ++

Українського ЖИТТЯ

+++ "Америка" переповідає за "Ньюзвік"-ом слідує: До половини грудня деякі області України не доставили визначених контингентів плодів поля. Центральний комітет комуністичної партії рішив: "Політична робота в численних районах лишилася позаду й селяни не усвідомляють собі, яка важна є достава збіжжя". Пів мільйона пронагандистів, звербованих зі звільнених вояків, мають подати селянам потрібні інформації.

Та політичний опір в набутих від Польщі областях прибирає поважну форму партизанської діяльності. Націоналістичні партизани діяли в багнистих лісах коло Ковля і Сарн цілу осінь. Комісаріят внутрішніх справ /НКВД/ був при-неволений післати карні експедиції.

Запроваджений підчас війни воєнний стан, що його вже скасували деінде в Росії по закінченні війни, остається далі в силі в балтійських державах, в Західній Україні та в Зах. Білорусі.

+++ "Соціалістическій Вестник", орган російської еміграції, подає відомості про "Дальстрой". Це - так сказати б - НКВД-івська держава, що виросла на пустарях між Охотським морем і Калімою, де зараз знаходяться люди, що належали колись до верховців СРСР, а тепер втратили ласки уряду. Сьогодні це велетенські копальні золотого піску. У столиці цієї "держави", Магадані, стоїть величавий "Дім культури". Автор допису мав нагоду побувати там у 1943 р. на виставах... "Ой, не ходи, Грицю" і "Сватання на Гончарівці".

От де процвітає українська культура! От де український мистецький світ!...

+++ "Америка" з 24.1.46 містить вістку про вислання більшої кількості одягів /145 белів/, футер /1 беля/ і взуття /9 скринь/ для українських скитальців в Європі.

+++ Львівський академік, проф. М. Возняк, увійшов до "виборчої комісії Радянської України".

+++ Польська преса з Америки приносить вістки про ЗУЗ. Загально підчеркується, що там життя куди важче, як у Польщі. Влада без милосердя гнобить усе активне українство.

+++ В "Америці" з 17.1.46 знаходимо статтю п.н. "Закарпаття під Советами". З неї довідуємося, що більшовики, зайнявши Хуст, створили уряд для Карпатської України, який початково складався з самих українців. Однак вже після кількох днів розпочали арештування серед січовиків та активістів 1938-39 рр. Виарештовано також всіх членів уряду /Ради/ Між заарештованими були м.і. Брашайко, Ключурак, Ревай /брат міністра/, два брати Клемпуші, др. Бандусяк, мін. Бачинський і багато інших. Їх вивезли до в'язниці в Самборі, а дальша доля - не відома. Невідомо теж, що сталося з о. др. Волошином, що його арештували в Празі. На місце виарештованої Ради більшовики насадили своїх: комуністів, бродіївців, фенциків і інших мадяронів.

Х Р О Н І К А .

1.3. Концерт хору Гумініловича в Мірамаре.

2.3. На сходинах Студентської Громади, що відбулися в залі театру, пполк. Долинський виголосив реферат п.н. "Світ по війні й українська проблема".

3.3. Гр.-кат. хор відспівав Богослуження в італійській катедрі в Риміні.

Наші шахісти на 15-ох шахівницях розіграли змагання з репрезентацією німецьких таборів /2, 4, 5, Мірамаре і пошкоджених війною/. Вислід змагань - 8 1/2 : 6 1/2 на користь німців. З наших змагунів вирішили партії на свою користь: Старосольський, Попович, Сторожинський, Івашків, Радьє; зремісували: сотн. Підрайний, Пасічник, хор. Михайлів; програли: др. Мірошніченко, др. Свирида, хор. Припхан, бунч. Коханський, стр. Мисак, бунч. Мартюк, хор. Букачівський.

4.3. Ревія "В мелодії, ритмі", що її влаштував хор. Гумініловича. Ревія пройшла з повним успіхом.

5.3. Відбулися сходини старшин, підстаршин та функційних, на яких пполк. Долинський торкнувся актуальних справ, зв'язаних з таборним життям.

Наш табір отримав 200 місць у шпиталі у Цезенатіко.

Основою загальні збори "Організації Українських Учителів", на яких головою вибрано хор. Дідика.

6.3. Наш хор повторив свою ревію в залі німецького 2-го табору для українців з міжнароднього табору.

Приїхало кіно, грає: "Антін з останніх".

.....

О г о л о ш е н н я .

Відливачів черенків та всіх друкарських робітників просимо зголоситися в шатрі адміністрації

за "Життя в Таборі".

АНКЕТНИЙ ЛИСТОК

Частина I.

Вік:..... Освіта:
Область:

Частина II.

- 1/. Чи статті політично-інформативного характеру є зрозумілі, чи ні? .
- 2/. Чи статті популярно-наукового характеру є бажані, чи ні?
- 3/. Чи збільшити відділ поезій, чи ні?
- 4/. Що Вас більше цікавить, - спомини, чи оповідання?
- 5/. Чи повістевий додаток бажаний, чи ні?
- 6/. Подайте наголовки трьох статей, які Вам найбільше подобались!
а/
б/
в/
- 7/. Ваші загальні зауваги:
.....
.....
.....
.....

РЕДАКЦІЯ "ЖИТТЯ В ТАБОРІ"

АНКЕТНИЙ ЛИСТОК

Частина I.

Вік: Освіта:
Область:

Частина II.

- 1/. Чи статті політично-інформативного характеру є зрозумілі, чи ні?..
- 2/. Чи статті популярно-наукового характеру є бажані, чи ні?
- 3/. Чи збільшити відділ поезій, чи ні?
- 4/. Що Вас більше цікавить - спомини, чи оповідання?
- 5/. Чи повістевий додаток бажаний, чи ні?
- 6/. Подайте наголовки трьох статей, які Вам найбільше подобались!
а/
б/
в/
- 7/. Ваші загальні зауваги:
.....
.....
.....
.....

РЕДАКЦІЯ "ЖИТТЯ В ТАБОРІ"